

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Poranna zapowiedź w programie „Wstajesz i wiesz” z perspektywy genologicznej

Author: Ewelina Tyc

Citation style: Tyc Ewelina. (2017). Poranna zapowiedź w programie „Wstajesz i wiesz” z perspektywy genologicznej. W: B. Mitrenga (red.), "Problemy języka i tekstu w perspektywie historycznej i współczesnej" (S. 157-170). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Poranna zapowiedź w programie *Wstajesz i wiesz* z perspektywy genologicznej

Program *Wstajesz i wiesz* jest emitowany w TVN24 codziennie od 5:55 do 10:00. Weekendowe wydanie programu zatytułowane jest *Wstajesz i weekend* i trwa od 6:00 do 11:00. Jest to informacyjny wariant poranków, który stanowi alternację gatunkową programów śniadaniowych takich jak *Dzień Dobry TVN* czy *Pytanie na śniadanie* (TVP2) bądź nieemitowanego już od 2013 roku programu *Kawa czy herbata?* (TVP1).

Wieloletnia, wnikliwa obserwacja tego programu skłania do refleksji, że zapowiedź wyznacza tu rytm następujących po sobie, zróżnicowanych gatunkowo segmentów. Odrobinę upraszczając na początku ten problem, można stwierdzić obrazowo, że jest to program, który przebiega od zapowiedzi do zapowiedzi. Zapowiedź pełni tu funkcję delimitującą nie tylko cały program, lecz także poszczególne jego segmenty. W budowie *Wstajesz i wiesz* można wskazać dwa typy segmentów. Pierwszy stanowią te, które pojawiają się o **stałej porze**, czyli prognoza pogody oraz serwis informacyjny, które powtarzane są co 30 minut przez cały czas trwania programu. Warto tu zaznaczyć, że są one charakterystyczne dla wszystkich programów śniadaniowych. Powtarzalnością cechuje się również wywiad zatytułowany *Jeden na jeden*, który pojawia się codziennie o 7:30, oraz rozpoczynająca i kończąca program zapowiedź. Pozostałe segmenty charakteryzują się **zmiennością pory występowania**, mimo to można wyróżnić wśród nich najczęściej powtarzające się, takie jak: wywiad, konsultacja, komentarz, relacja, informacja, zapowiedź czy przegląd prasy.

Ważny w telewizji porannej jest czas, na co zwracają uwagę wszyscy badacze tego gatunku (BOGUNIA-BOROWSKA, 2009; KOSTELECKA, 2010; SZYLKO-KWAS, 2012; SANAKIEWICZ, 2013; DĄBROWSKA-CENDROWSKA, 2014). W związku z tym nie dziwi fakt, że charakterystyczny atrybut *Wstajesz i wiesz* stanowi zegar, wyświetlany na ekranie od pierwszych sekund trwania programu do jego końca. Podczas emisji programu na ekranie telewizora obok zegara wyświetla się baner, na którym prezentowana jest agenda programu, przez wzgląd na funkcję zapowiadającą

można określić ją mianem pretekstu (LOEWE, 2004: 88–89). Oprócz precyzyjnego zegara o upływającym czasie redundantnie przypominają sami prowadzący, mówiąc: „zostały nam dwie minuty do dziewiątej” lub „już za minutę nasz gość”, „za kilkanaście sekund wracamy” (tu następuje krótka przerwa na reklamę) lub „szczegóły pogody już za siedem sekund”, „jest piętnaście po ósmej” itp. Do informowania o agendzie programu służą też sformułowania typu: „Już niebawem w programie...” lub „Za chwilę będziemy gościć w programie...”, które pełnią funkcję fatyczną, czyli utrzymującą kontakt z widzem i utrzymującą jego zainteresowanie od początku do końca programu. Na dążenie współczesnej telewizji – neotelewizji, która biesiaduje razem ze swym widzem (LOEWE, 2013: 291) – do uczestniczenia w jego życiu zwraca uwagę Iwona Loewe:

Najjaskrawszym (pewnie w tym kontekście także negatywnym) przejawem nieustannej obecności telewizji u widza, ale i widza przy odbiorniku są: wysoka repetytywność niektórych zajawek w programie oraz wytworzenie sytuacji „już za chwileczkę, już za momencik” – czy zapowiada się program emitowany za kilka dni, godzin czy wreszcie istotnie za parę chwil.

(LOEWE, 2004: 87)

Zapowiedzi w programie *Wstajesz i wiesz* nie tylko informują o czasie i angażują widza, lecz także spajają rozmaite tematycznie, funkcjonalnie, stylistycznie i gatunkowo segmenty programu, które zmieniają się czasami nawet co kilkanaście sekund. Przez wzgląd na to, że zapowiedź pojawia się w tym „poranku” niezwykle często, przybiera ona rozmaite formy i pełni różne funkcje. Zanim jednak zaprezentowana zostanie szczegółowa analiza różnych realizacji zapowiedzi w omawianym programie, należy przyrzeć się bliżej samemu gatunkowi. Zapowiedź w literaturze genologicznej zaliczana jest do grupy gatunków informacyjnych, jednak do czystej informacji jest jej daleko, można nawet rzec, że coraz dalej. Maria Wojtak w *Gatunkach prasowych* niezwykle trafnie charakteryzuje istotę tego gatunku jednym sformułowaniem: „informacja o informacji i reklama informacji” (WOJTAK, 2004: 100). Pokazuje to niezwykle istotną współcześnie funkcję perswazyjną zapowiedzi. W strukturze wzorca kanonicznego zapowiedzi badaczka wskazuje (WOJTAK, 2004: 103):

- tytuł o funkcji informacyjnej,
- segment główny (korpus) złożony z jednego lub kilku zdań komunikujących o aktualnym zdarzeniu,
- formuła odsyłająca do tekstu właściwego.

W telewizji śniadaniowej zapowiedź często traci tytuł, a kilkuzdaniowy segment główny ograniczony jest do jednego zdania. W związku z tym w literaturze medioznawczej zapowiedź określana jest jako *flash* (zajawka),

czyli „jednozdaniowa informacja poprzedzająca szczegółowy opis” (WOLNY-ZMORZYŃSKI et al., 2006: 37) lub *headline* w przypadku zapowiedzi, która odczytywana jest przez lektora (SANAKIEWICZ, 2013: 23). Telewizyjna zapowiedź zyskuje natomiast autora, którego widzi słyszy, widzi i coraz częściej utożsamia z daną stacją telewizyjną bądź precyzyjniej nawet – z konkretnym programem. Taką zapowiedź Iwona Loewe określa jako „zapowiedź autorską” (LOEWE, 2007: 200), w której ogromne znaczenie ma charyzmatyczna postać anonsująca to, co nastąpi, czyli gospodarz/twarz/prezenter programu. I właśnie ten typ zapowiedzi występuje w programie *Wstajesz i wiesz* ze względu na prezenterów, którzy są twarzami nie tylko tego „poranka”, lecz także stacji. Przyjmuję zatem, że wszystkie zapowiedzi w analizowanym programie są autorskie i spełniają trzy zasadnicze, wskazane przez Iwonę Loewe funkcje: „prezentacyjną, perswazyjną i rekomendującą” (LOEWE, 2007: 198). Jednak z uwagi na zróżnicowanie zapowiedzi występujących w programie zostały one podzielone na kilka bardziej szczegółowych grup, które pozwolą uporządkować analizę.

Zapowiedź tego, co teraz, w tej chwili

W tej grupie znajdują się zapowiedzi, którymi gospodarze programu sygnalizują początek kolejnego segmentu właśnie się rozpoczynającego. Pełnią one funkcję delimitatorów inicjalnych, informujących widza o zmianie segmentu. Charakterystyczne dla tego typu zapowiedzi jest to, że nie są one poprzedzane dźwiękowo-obrazowym spotem, sygnalizującym początek. Nie są też poprzedzane innym segmentem oddzielającym, np. blokiem reklamowym. Oto przykłady¹:

1. Marta Kuligowska [prezenterka serwisu informacyjnego]:
Piękna prognoza i piękny blond. Wczoraj nie zauważyliśmy.
 Dorota Gardias [prezenterka prognozy pogody]: Jak mogliście.
 Jeszcze Piotra jestem w stanie zrozumieć, ale ciebie...
 Piotr Jacoń [gospodarz programu]: A dlaczego?
 Dorota Gardias: Bo faceci nie zauważają takich rzeczy.
 Piotr Jacoń: Pięknie wyglądasz [do Doroty Gardias], ty też
 [do Marty Kuligowskiej]. **Serwis informacyjny**. (*Wstajesz i wiesz*² 9.04.2015);

¹ Wypowiedzi uczestników programu cytowane są w pracy dosłownie, włącznie z elementami parajęzyka, dlatego występują w nich różne błędy językowe.

² W dalszej części pracy będzie używany skrót na oznaczenie programu *Wstajesz i wiesz* – WiW.

2. Marcin Żebrowski [gospodarz programu]: **Słońce jeszcze przez kilka dni, tak?**

Agnieszka Cegielska [prezenterka pogody]: Tak, spokojnie. Te kilka dni najbliższe to będą dni nadal wyżowe... [prezentacja prognozy pogody].

Małgorzata Kukuła [prezenterka serwisu]: A dzisiaj ani jednej chmurki na mapie.

Agnieszka Cegielska: Tak, tak.

Marcin Żebrowski: Nuda w tej pogodzie taka, nic się nie dzieje...

Agnieszka Cegielska: Żeby mieć w życiu tylko takie problemy...

Marcin Żebrowski: Wrzesień pewnie nam o sobie jeszcze przypomni, że czasem potrafi być jesiennie, chociaż na razie nie widać...

Agnieszka Cegielska: Czasami tak, ale generalnie lubi być też bardzo przyjemny.

Marcin Żebrowski: Miejmy nadzieję, że w tym roku to będzie taki przyjemny wrzesień.

Agnieszka Cegielska: I jeszcze październik możemy dołączyć.

Marcin Żebrowski: O tak, tak, tak. I jeszcze zimę bez śniegu i bez mrozu. Ach... byłoby cudownie.

Agnieszka Cegielska: Nie mów tego góralom!

Marcin Żebrowski: Eh...

Małgorzata Kukuła: Naraziłeś się już.

Marcin Żebrowski: Ja? Góralom.

Małgorzata Kukuła: On znad morza więc on może.

Marcin Żebrowski: Wydawca zdecydował, że **rozpoczynamy serwis**.

Małgorzata Kukuła: **To zapraszam.**

Marcin Żebrowski: Koniec, kropka.

Agnieszka Cegielska: pl.

[serwis informacyjny]. (WiW 10.09.2016);

3. Robert Kantereit [gospodarz programu]: [kończąc prognozę pogody] Na osłodę powiemy państwu, że w Szwecji –1 było dzisiaj w nocy.

Tomasz Wasilewski [prezenter prognozy]: Tak, zgadza się.

Marta Kuligowska [prezenterka serwisu]: To mnie wcale nie pociesza.

Robert Kantereit: Dziękuję bardzo.

Tomasz Wasilewski: Dziękuję serdecznie, do zobaczenia.

Robert Kantereit: **9:30 minęła**, niepokieszona **Marta Kuligowska próbuje przeczytać serwis...**

Marta Kuligowska: Ja się cieszę, przecież słońce u nas [prezentacja serwisu: Pani Premier Szydło...]. (WiW 13.09.2016);

4. Marcin Żebrowski [gospodarz programu]: A teraz pogoda na weekend [niezadowolona mina].

Małgorzata Kukuła [prezenterka serwisu informacyjnego]: [śmiech].

Tomasz Zubilewicz [prezenter prognozy pogody]: Nie będzie tak źle Żebro [śmiech]. (WiW 18.04.2015).

Zaprezentowane przykłady to dialogi lub częściej polilogi, czyli rozmowy, w których bierze udział co najmniej trzech rozmówców (JACHIMOWSKA, 2005: 36), łączące bezpośrednio dwa segmenty. Widoczne są w nich zatem z jednej strony krótkie sygnały werbalne zwiastujące zakończenie segmentu: „dziękuję”, „koniec, kropka”, z drugiej zaś te, informujące o początku kolejnego: „rozpoczynamy serwis”, „serwis informacyjny”. W przytoczonych wypowiedziach występują również symptomy początku i końca segmentu. Można do nich zaliczyć wyrażenia metatekstowe, które informują o końcu: „piękna prognoza”, lub te zwiastujące początek: „Słońce jeszcze przez kilka dni, tak?”, „9:30 minęła, niepokieszona Marta Kuligowska spróbuje przeczytać serwis...” bądź metatekstowe użycie czasownika „zapraszać”, które czyni tekst zapowiedzi też zaproszeniem. „Serdeczne zaproszenia schlebiają próżności telewidza, który takiemu grzeczniemu *dictum* być może nie potrafi odmówić” (LOEWE, 2007: 201). Co więcej już samo pojawienie się prezenterki/prezentera serwisu informacyjnego lub prognozy pogody przy studyjnym stole jest również symptomem zwiastującym początek kolejnego segmentu. Ten typ zapowiedzi stanowi pewną modyfikację powszechnych wyobrażeń o zapowiedzi. Widać tu wyraźnie, że formuła odsyłająca do właściwego tekstu zostaje mocno zredukowana do krótkiego sformułowania lub nawet jednego leksemu: „serwis”, „serwis informacyjny”, „zaczynamy serwis”, „prognoza pogody Aga Cegielska”. Zatem jest to w tym wypadku szczątkowa forma zapowiedzi sprzęgnięta z poprzedzającym ją dialogiem lub polilogiem prezenterów. Jest to rozmowa prowadzona w taki sposób, żeby finalnie zakończyła się werbalnym sygnałem otwierającym kolejny segment w tym programie. Maria Wojtak takie zjawisko określa mianem „przebitek gatunkowych” (WOJTAK, 2015: 86), które polegają właśnie na tym, że w jednym gatunku, w tym wypadku w rozmowie, zauważalne są przebitki innego gatunku, czyli zapowiedzi. Z uwagi na to, że takie połączenie rozmowy z jednym, zminimalizowanym elementem zapowiedzi jest stałą, powtarzalną praktyką, można sądzić, że jest to pewien nowy typ zapowiedzi telewizyjnej czy też alternacja gatunkowa, którą można odnaleźć w identycznej formie także w innych programach śniadaniowych.

Analizując przywołane przykłady, nie można nie zwrócić uwagi na ich styl. Rozmowy toczone się między prezenterami charakteryzują się stylem potocznym. Świadczy o tym przede wszystkim sytuacyjność, na którą zwraca uwagę Barbara Boniecka, gdyż to kontekst nadaje im sens.

Tekst potoczny rodzi sytuacja, jest on wytworem realnej sytuacji. Tekstowość wypowiedzi potocznej motywowana jest sytuacją. [...] Status tekstu nadają mu konkretne działania pozajęzykowe skoncentrowane na przedmiocie wspólnym dla wszystkich uczestników zdarzenia oraz ten sam cel działania.

(BONIECKA, 1998: 47)

Temat rozmowy rodzi się spontanicznie, wynika często z informacji bądź z obrazu, który pojawił się wcześniej, niekoniecznie bezpośrednio wcześniej. Może to być nawiązanie do tematu głównego, tzw. tematu dnia. W tych wypowiedziach pojawiają się również powtórzenia, pauzy wypełnione dźwiękami nieartykułowanymi (embofazy), pauzy niewypełnione, przedłużenia artykulacji, anakoluty, czyli zdania gramatycznie wykołajone (ZDUNKIEWICZ-JEDYNAK, 2008: 71), autopoprawki, zdania niedokończone oraz potok składniowy, czyli „rozbudowane wypowiedzenie nieuporządkowane ani logicznie, ani składniowo, w którym nadrzędnym czynnikiem organizującym jest ogólna intencja mówiącego” (ZDUNKIEWICZ-JEDYNAK, 2008: 79). Świadczą one nie tylko o stylu potocznym tych wypowiedzi, lecz także o występowaniu odmiany mówionej nieopracowanej obok odmiany mówionej opracowanej (pierwotnie pisanej). Wspaniale to połączenie obrazuje przykład 4, w którym z potocznej rozmowy Marta Kuligowska przechodzi do prezentacji serwisu informacyjnego przygotowanego w stylu publicystycznym, odczytywanego w sposób mówiony.

Zapowiedź tego, co za chwilę lub później w programie

W tej grupie znalazły się z kolei te zapowiedzi, które poprzedzane są spotem bądź innymi segmentami. Zatem charakterystyczne jest w nich częste występowanie informacji o czasie. Przykłady:

5. Marta Kuligowska [gospodyni programu]: Marta Kuligowska, witam państwa we *Wstajesz i wiesz*. Jest 5:55. Jest czwartek 15 dzień czerwca. Czy państwo widzieli tę porażkę? **Czy będziemy się dzisiaj pastwić nad Legią? Między innymi tak!** Temat, no, nie powiem, że kontrowersyjny, ale 6:0, 0:6. Ostre

lanie dostała wczoraj Legia. Ymm... też będzie m.in. na ten temat mówić we *Wstajesz i wiesz*, chociaż tematy inne, polityczne, to temat nr 1 dzisiejszego, mam nadzieję ładnego, dnia. Najważniejsza informacja: 7:30 już teraz zapraszam na rozmowę Bogdana Rymanowskiego. Gościem Jeden na jeden będzie dziś Premier Beata Szydło. Stadion Narodowy (wyświetlany właśnie na ekranie telewizorów) to nie tam był wczorajszy mecz, tylko na Łazienkowskiej po sąsiedzku. No i niestety ta porażka... **dziennikarz sportowy po godzinie 9:00 gościem naszego programu**. Dzień szykuje się ładny, to ochłodzenie jeszcze nie dziś, jeszcze nie w czwartek. Temperatura, jak dobrze pójdzie, to od 20 w Suwałkach do 26 we Wrocławiu. W całej Polsce pięknie i słonecznie. **A jaki jest jeden z najważniejszych, jak nie najważniejszy, temat dzisiejszego dnia? To Smoleńsk**. Prace podkomisji, dzisiaj w południe konferencja nowo powołanej podkomisji w sprawie Smoleńska [opis całej sytuacji]. (WiW 15.09.2016);

6. Jarosław Kuźniar [gospodarz programu]: Muszę zwrócić uwagę redaktorowi Wojdzie [prezenter TVN24 Bis], bo zagadał nam Cegiełkę [Agnieszkę Cegielską, prezenterkę pogody z TVN24 MeteoActiv] i nie ma kto nam pogody zrobić, ale **za 8 sekund postaramy sobie z tym** [z prognozą pogody – E.T.] **poradzić**. [Jarosław Kuźniar przeczytał prognozę pogody].
Jarosław Kuźniar: Karola [do wydawcy] no nie udało się z siostrą [o Agnieszce Cegielskiej], ale **postaramy się, żeby jeszcze do nas dotarła** [uśmiech]. (WiW 20.05.2015);
7. [Po serwisie informacyjnym, który prowadziła Marta Klos]
Robert Kantereit [gospodarz programu]: Dziękuję bardzo.
Marta Klos: Dziękuję.
Robert Kantereit: A pani do szkoły chodziła z tornistrem, plecakiem?
Marta Klos: Nie, no ja z plecakiem, ale jeszcze do ośmioklasowej podstawówki.
Robert Kantereit: Czyli plecak, ośmioklasowa podstawówka, bo teraz wracają tornistry. Plecaki oczywiście są bardzo modne, ale teraz tornister, to jest teraz... Torby na kółkach już odpadają, bo podobno są niezdrowe dla kręgosłupa, że ciągniemy owszem ciężar na kółkach, ale tylko z jednej strony. **A o takim lekkim tornistrze porozmawiamy za godzinę**. Moim gościem będzie Główny Inspektor Sanitarny i porozmawiamy o lekkich tornistrach i o tym, że taki tornister powinien ważyć do 10% wagi dziecka [...] i o to chodzi, żeby

plecaki były złejsze i o tym porozmawiamy za godzinę... niecałą kilka minut po 9.00. Moim gościem będzie Inspektor Sanitarny i plecaki powrócą. (WiW 12.09.2016);

8. Robert Kantereit [gospodarz programu]: Tymczasem w studiu w Warszawie kwiat polskiego dziennikarstwa [o Konradzie Piaseckim i Krzysztofie Skórzyńskim]. **Już za chwilę porozmawiamy o tym, co dzieje się na scenie politycznej.** (WiW 13.09.2016);
9. Robert Kantereit [gospodarz programu]: Rafał Wojda przemknął właśnie obok mnie, bo **za chwilę będziemy mówić o tym, co w TVN24 BiS.** (WiW 14.09.2016).

W tej grupie pojawiają się zapowiedzi tego, co „za chwilę”, „już za chwilę”, „za 8 sekund” lub „za godzinę”, „o 7:30” czy „o 9:00”. Sformułowania dotyczące czasu zapowiadają segment, który będzie poprzedzony innymi segmentami lub kilkusekundowym spotem. Zatem istotna jest tu funkcja fatyczna, która ma utrzymać widza przy telewizorze jak najdłużej. Jest to swoista obietnica tego, co już niebawem. Korpus tych zapowiedzi często jest jednozdaniowy lub kilkuzdaniowy, streszczający to, co będzie. Ponadto pojawia się też formuła odsyłająca do właściwego segmentu: „gościem *Jeden na jeden* będzie”, „za godzinę moim gościem będzie”. Obecna jest także informacja, która sytuuje dany segment w konkretnym czasie programu tak, żeby widz mógł go w całości obejrzeć. Tu widoczna jest, wspomniana wcześniej, różnica między zapowiedzią prasową a telewizyjną. O ile w prasie jest „formuła odsyłająca do tekstu właściwego” (WOJTAK, 2004: 103), o tyle w telewizji jest, analogicznie, formuła odsyłająca do właściwego segmentu w programie lub w ogóle do właściwego programu. Zatem przykład 7 uznaję za wzorcową realizację zapowiedzi telewizyjnej, składającą się z kilkuzdaniowego korpusu streszczającego bądź informującego o temacie i mającego formułę odsyłającą do segmentu właściwego, umiejscowionego precyzyjnie w czasie antenowym.

Za wzorec można również uznać zapowiedź 5, choć jest to inny typ, gdyż otwiera i zapowiada cały program, czyli pełni też funkcję delimitatora inicjalnego, sygnalizującego początek programu. Zapowiedź programu ma budowę złożoną, składa się bowiem z formuły powitania widzów, podania tytułu programu, z informacji o godzinie i dacie, z informacji o godzinie i kilku zapowiedzi poszczególnych segmentów. W trakcie trwania programu poszczególne tematy będą ponownie zapowiadane i wtedy osadzone w konkretnym czasie antenowym. Marta Kuligowska w zapowiedzi programu anonsuje nie tylko najbliższe segmenty, lecz także to, co będzie w południe lub wieczorem, czyli już po zakończeniu *Wstajesz i wiesz*, na antenie TVN24. Ta informacja zostanie powtórzona jeszcze w zapowie-

dzi kończącej program. Ten przykład wspaniale pokazuje nagromadzenie i powtarzalność zapowiedzi w tym programie.

W pozostałych zaprezentowanych tu przykładach korpus główny jest jednozdaniowy, a formuła odsyłająca jest nieprecyzyjna, ponieważ sformułowania: „za chwilę” w przykładach 8 i 9 czy w przykładzie 6: „postaramy się, żeby jeszcze do nas dotarła [prezenterka pogody, która przedstawi informacje pogodowe]”, są niejednoznaczne. Widz nie wie, czy chwila to kilka sekund czy kilka minut, i to może mu utrudnić zlokalizowanie właściwego segmentu bądź zniechęcić do czekania. Precyzyjne określenie czasu antenowego uznaję za istotny element zapowiedzi telewizyjnej. W tym medium, szczególnie w programach emitowanych na żywo, widz, który nie nagrywa programu, nie ma możliwości odtworzenia danego segmentu później. Zatem żeby zapowiedź segmentu była skuteczna, musi precyzyjnie informować widza, kiedy może coś zobaczyć, analogicznie do zapowiedzi zawartości w prasie, które odsyłają czytelnika do konkretnej strony w gazecie.

Zapowiedź tego, co później w siostrzanych stacjach grupy TVN24

W ostatniej grupie znajdują się zapowiedzi tego, co pojawi się po zakończeniu *Wstajesz i wiesz* na antenie TVN24 oraz na antenie TVN24 BiS. Oto przykłady:

10. [Po wywiadzie z Ryszardem Czarneckim na temat debaty w Europarlamencie]
Robert Kantereit [gospodarz programu]: Eurodeputowany Prawa i Sprawiedliwości Ryszard Czarnecki. **Debata dziś rozpoczyna się o godzinie 15:00. Ta debata będzie transmitowana na antenie TVN24.** 18 minut po godzinie 8:00. (WiW 13.09.2016);
11. Robert Kantereit [gospodarz programu]: My od rana sprawdzamy, co się dzieje w kraju, a on od rana sprawdza, co się dzieje na świecie. Mina zatrwożona, znaczy się, że sprawy są poważne.
Rafał Wojda [prezenter TVN24 BiS]: No można tak powiedzieć, ale oczywiście **zaczniemy od pieniędzy**, ponieważ też pieniądze są rzeczą, która nakręca wiele aspektów życia na świecie właśnie. Kojarzysz takiego hydraulika, który biegał i pokonywał potwory i był w ogóle postacią kultową?
Robert Kantereit: Tak, a miał brata?
Rafał Wojda: He, później, dopiero później miał brata. Mowa oczywiście o „Mario Bros”, bo dziś rocznica pojawienia się

tej gry na rynku i wielkie pieniądze w tle, które tej grze towarzyszyły. Postać kultowa, **a my będziemy zaglądać** właśnie na ten jakże pasjonujący rynek gier. Skoro jesteśmy przy grach, to **będą też** gry wyborcze w Stanach Zjednoczonych z chorobą Hillary Clinton w tle. **No i mówić jeszcze będziemy o** dramacie tego wszystkiego, co dzieje się w Calais. Kolejne wstrząsające nagrania polskiego kierowcy.

Robert Kantereit: Dziękuję bardzo Rafał Wojda TVN24 BiS. (WiW 13.09.2016);

12. Robert Kantereit [gospodarz programu]: **U nas** to jest nic. W Ameryce panie, to tam się dzieje dopiero. Rafał Wojda TVN24 BiS.

Rafał Wojda [prezenter TVN24 BiS]: Dzień dobry. Mam bardzo mało czasu, dlatego powiem tylko tak: podzielona Ameryka, podzielona Europa, milion samochodów elektrycznych w Polsce i pierwszy krok w tym kierunku i krowy z oczami na zadach. O co chodzi, **o tym będziemy państwu dzisiaj opowiadać.**

Robert Kantereit: Z oczami na co?

Rafał Wojda: Krowy z oczami na zadach.

Robert Kantereit: TVN24 BiS. Dziękuję.

Rafał Wojda: Dziękuję. (WiW 14.09.2016);

13. Marcin Żebrowski [gospodarz programu]: Zbliżamy się do końca. W sumie to od rana zbliżamy się do końca. Dziękujemy państwu za spotkanie. **Jutro czekamy na państwa oczywiście od 6:00. A teraz Małgosia Kukuła w „Dniu na żywo”.** (WiW 21.03.2015);

14. Robert Kantereit [gospodarz programu]: U nas to wszystko. To jest siedziba Rady Ministrów (na ekranie), już za chwilę opuści ten budynek przewodniczący Rady Europejskiej Donald Tusk, który ten budynek akurat zna jak własną kieszeń. Kończy się powoli spotkanie z Beatą Szydło i **pewnie dziś w ciągu dnia będziemy mówić o efektach tego spotkania, jeśli oczywiście poznamy szczegóły.** Ja mówię już do widzenia, do zobaczenia. **Jutro spotkamy się przed 6:00.** (WiW 13.09.2016).

Przykład 10 to zapowiedź, która pojawiła się w trakcie trwania programu w celu poinformowania widzów, że jakieś wydarzenie, jakiś problem będzie miał ciąg dalszy, nawet po zakończeniu „poranka”. Jest to współcześnie niezwykle często stosowana praktyka w programach na żywo.

Pozostałe przykłady to stały element występujący na końcu programu *Wstajesz i wiesz*. Najpierw jest rozmowa z prezenterem z TVN24 BiS, który ze swojego studia za pośrednictwem ekranu, obok którego stoi prezen-ter *Wstajesz i wiesz*, zapowiada tematy dnia. Treść tych rozmów prezen-tują przykłady 11 i 12. Gospodarz *Wstajesz i wiesz* wprowadza do rozmowy, a prezen-ter TVN24 BiS mówi, co będzie się działo w danym dniu u nich na antenie. Ta zapowiedź złożona jest z korpusu głównego, który zawiera streszczenie, oraz z niezwerbalizowanej, aczkolwiek obecnej formuły odsyłającej do właściwego programu. Sama obecność prezentera siostrza-nej stacji, który mówi: „u nas będziemy mówić”, jednoznacznie wskazu-je na lokalizację tekstu właściwego, ale znowu brakuje precyzji: kiedy dokładnie który temat będzie omawiany? Choć oczywiście jest to działa-nie celowe, gdyż analogię można znaleźć w prasie, kiedy w jednym tytule zapowiada się atrakcyjne tematy z innego tytułu, to też odsyła się czytelnika do całej gazety, a nie do poszczególnych jej stron. Po tej części następuje krótka informacja, o czym będzie mowa na antenie TVN24, i pożegnanie się z widzami oraz zaproszenie na jutrzejszy program *Wstajesz i wiesz*, co obrazują przykłady 13 i 14.

Podsumowanie

Zgromadzone w artykule przykłady pokazują, że znakomita więk-szość zapowiedzi realizowana jest w formule rozmowy, która jest waż-nym ogniwem budującym poranne programy, na co zwraca uwagę Marcin Sanakiewicz, pisząc, że „telewizja śniadaniowa bez rozmowy nie istnieje” (SANAKIEWICZ, 2013: 25). Wyjątkiem są zapowiedzi rozpoczynająca (przykład 5) i kończąca program, w której gospodarz zaprasza na później i na jutro (przykłady 13 i 14), gdyż one zawsze są monologiem prezente-ra, co znowu przemawia za zapowiedzią autorską. Pozostałe są następ-stwem lub elementem czy też przebitką w dialogu lub w polilogu. Zebra-ny materiał jest też dowodem na nasilający się autotematyzm telewizji, o czym świadczą liczne zapowiedzi, z których nieprzerwanie wybrzmie-wa metatekst: „zostańcie państwo z nami”, czyli w programie, w stacji i w stacjach siostrzanych. Nie sposób przy tej okazji nie zwrócić uwagi na familiarność w tym programie, która jest charakterystyczną cechą telewi-zji śniadaniowej. Jak już na początku artykułu zostało zasygnalizowane, program *Wstajesz i wiesz* jest alternacją programu śniadaniowego, właśnie przez informacyjny charakter. Dlatego połączenie informacji polityczno-społeczno-gospodarczej z familiarnością rodzi zjawisko, które medio-znawcy określają terminem *infotainment* (WOLNY-ZMORZYŃSKI et al., 2006: 39). Dowodu na to połączenie dostarczają sami prezenterzy, którzy *expressis verbis* mówią:

[Kończąc żartobliwą wymianę replik między Robertem Kanterem, gospodarzem programu, i Tomaszem Zubilewiczem, prezydentem pogody]

Małgorzata Kukuła [prezenterka serwisu informacyjnego]: **Dość tej zabawy. Teraz poważne tematy.** [Zaczyna czytać serwis informacyjny]. (WiW 26.09.2016).

Zatem zabawa i informacja stanowią oś programu *Wstajesz i wiesz*, w co wpisuje się również balansowanie prezenterów między stylem potocznym a innymi stylami, takimi jak: publicystyczny, naukowy czy urzędowy, na co wskazywałam już wcześniej. Przytoczone przykłady obrazują poufałość i prywatność w programie, obecne w każdej rozmowie prezenterów, którzy się znają, żartują, a nawet pozwalają sobie na drobne złośliwości. Dochodzi zatem do zmieszania płaszczyzny publicznej i rodzinnej potwierdzającego w tym medialnym obrazie świata partnerstwo publiczno-prywatne.

Ostatnim już spostrzeżeniem jest to, że programy emitowane na żywo są płaszczyzną, na której gra się gatunkami. Po pierwsze dlatego, że współczesna telewizja chce zaskakiwać i bawić widza. Po drugie zaś, może to wynikać z potrzeb, ponieważ charakterystyczne dla tego medium jest to, że unika ciszy (LEPA, 2003, za: LOEWE, 2013: 290), zatem niewypełniony czas antenowy, który pojawia się często w programach na żywo, trzeba na bieżąco wypełniać np. rozmową, stąd połączenia rozmowy z sygnałem zapowiadającym (przykłady 1–5). Po trzecie już, swoiste „zabawy” gatunkami mają swe źródło w ogromnej swobodzie, autorskiej swobodzie tworzenia wypowiedzi. Momentami ma się wrażenie, że wszystko w programie płynie od jednego segmentu do drugiego, a to za sprawą gospodarza, który w atrakcyjny i oryginalny sposób łączy dynamicznie następujące po sobie rozmaite tematycznie, stylowo, funkcjonalnie i gatunkowo segmenty w spójną całość.

Literatura

- BOGUNIA-BOROWSKA M., 2009: *Telewizja śniadaniowa, czyli codzienność z telewizją na żywo*. W: BOGUNIA-BOROWSKA M., red.: *Barwy codzienności. Analiza socjologiczna*. Warszawa, s. 253–274.
- BONIECKA B., 1998: *Tekst potoczny a dyskurs*. W: BARTMIŃSKI J., BONIECKA B., red.: *Tekst. Problemy teoretyczne*. Lublin, s. 45–63.
- DĄBROWSKA-CENDROWSKA O., 2014: *Poranny towarzysz i doradca: polskie telewizje śniadaniowe na przykładzie programów „Dzień Dobry TVN” i „Pytanie na śniadanie”*. Warszawa.
- JACHIMOWSKA K., 2005: *Tekst jako element komunikatu telewizyjnego (na materiale programów publicystycznych)*. Łódź.

- KOSTELECKA A., 2010: „Nowa” telewizja śniadaniowa – charakterystyka gatunku i odbiorcy. „Forum Myśli Wolnej” nr 44/45, s. 30–37.
- LOEWE I., 2004: O dialogu z widzem w polskiej neotelewizji publicznej. Paratekst jako składnik strumienia telewizyjnego. W: KITA M., GRZENIA J., red.: *Dialog a nowe media*. Katowice, s. 85–103.
- LOEWE I., 2007: *Gatunki paratekstowe w komunikacji medialnej*. Katowice.
- LOEWE I., 2013: *Dyskurs telewizyjny*. W: MALINOWSKA E., NOCÓN J., ŻYDEK-BEDNARCZUK U., red.: *Style współczesnej polszczyzny. Przewodnik po stylistyce polskiej*. Kraków, s. 289–311.
- SANAKIEWICZ M., 2013: *Poetyka telewizyjnych programów porannych między informacją, tabloidem i autopromocją*. Warszawa.
- SZYŁKO-KWAS J., 2012: *Telewizja śniadaniowa w Polsce, czyli ile można zmieścić w jednym programie telewizyjnym*. W: HOFMAN I., KĘPA-FIGURA D., red.: *Współczesne media. Kryzys w mediach*. T. 2. Lublin, s. 207–223.
- WOJTAK M., 2004: *Gatunki prasowe*. Lublin.
- WOJTAK M., 2015: *Gdy „między” jest w środku, czyli o przenikaniu się konwencji gatunkowych w konkretnych tekstach (na przykładzie przekazów prasowych)*. W: OSTA-SZEWSKA D., PRZYKLENK J., red.: *Gatunki mowy i ich ewolucja*. T. 5. Katowice, s. 82–93.
- WOLNY-ZMORZYŃSKI K. et al., 2006: *Gatunki dziennikarskie. Teoria, praktyka, język*. Warszawa.
- ZDUNKIEWICZ-JEDYNAK D., 2008: *ABC stylistyki*. W: WIERZBICKA E., WOLAŃSKI A., ZDUNKIEWICZ-JEDYNAK D., red.: *Podstawy stylistyki i retoryki*. Warszawa.

Ewelina Tyc

Morning announcements in the programme *Wstajesz i wiesz*
from a genological perspective

SUMMARY

Contemporary television strives to inform and entertain the viewers in order to encourage them to engage in continuous watching. Given the great expansion of self-promotional activities of the leading TV channels, it is a preview that is becoming an increasingly popular genre. However, it still remains a question what a TV preview should be and what it really is. The article describes the previews presented as part of the morning TV show *Wstajesz i wiesz* on TVN24. The analysis will enable to determine the shape and functions of this genre in a modern TV show.

Ewelina Tyc

Morgendliche Ansage in der Fernsehsendung *Wstajesz i wiesz*
(dt.: *Du stehst auf und du weißt Bescheid*) aus genologischer Sicht

ZUSAMMENFASSUNG

Das gegenwärtige Fernsehen will den Zuschauer informieren, unterhalten und anspornen, immer wieder fernzusehen. Große Expansion der von führenden Fernsehsendern ergriffenen zahlreichen Selbstdarstellungsmaßnahmen verursacht, dass die Ansage zu einer sehr gern ausgenutzten Gattung wird. Im vorliegenden Aufsatz überlegt die Verfasserin, wie eine richtige Ansage formuliert werden sollte, und wie sie in Wirklichkeit aussieht. Zu diesem Zweck untersuchte sie die in morgendlicher TVN24-Sendung *Wstajesz i wiesz* erscheinenden Ansagen. Das machte ihr möglich, die Form und die Funktionen der Ansage im gegenwärtigen Fernsehshow zu definieren.